ԵՐԱՍԽ

Տարեգրական Լուրեր

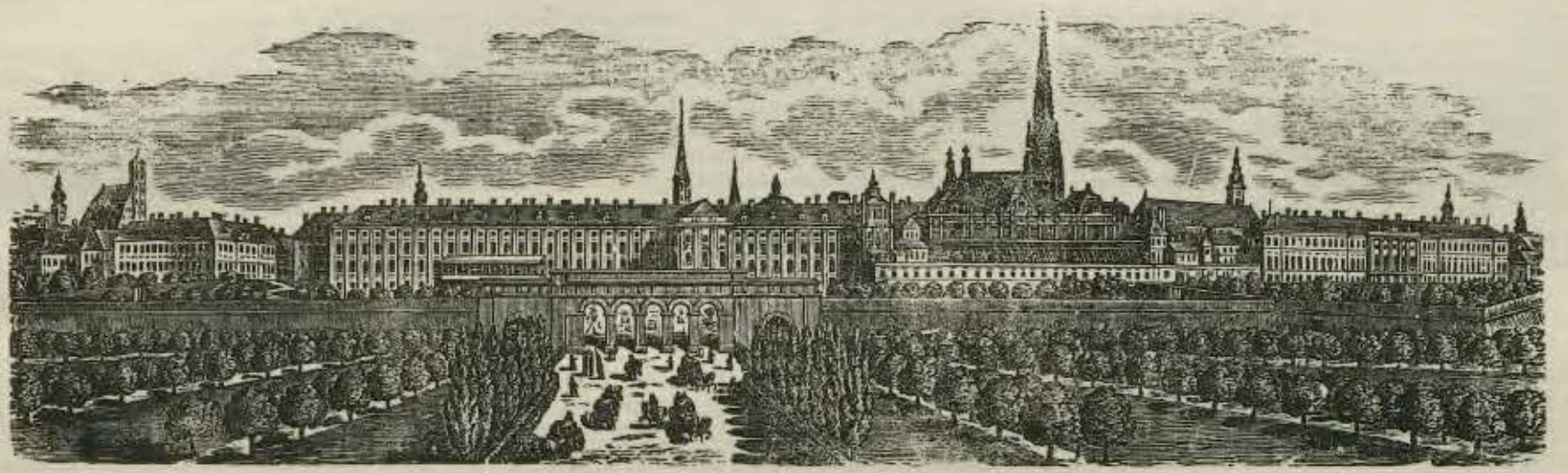

թիւ 26 ՅՈՒՆԻՍԻ 25 (13) 1850

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՒՍՏՐԻԱ. Մանր լուրեր։
ԳԱԼԻԼԻԱ. Ընդդիմադիր հետ եղած գժտութիւնը։ Ազգային ժողովին իրաւունքը։ Թիւերը եւ ուրիշ մասնիկ Լուդ. Փիլիպպոսին կ'երթան։ Լուդ. Նապոլէոն Սէնդէն կ'երթայ։
ԱՆԳԼԻԱ. Ռուսին կառավարութեան առաջ ունեցած ծանուցագիրը։ Պոլսոնէիից փոխ Գարֆէլդ մեկ իրաւաբեր։
ՍՊԱՆԻԱ. Ապստամբը։
ՊԱՐՍԻԱՍՏԱՆ. Նախատեսուած Հայրս մը հանար հատուցումներ։
ԱՍԻԱԿԱՆ. Մրցարանում Դարհանդանիին Փուլաթ կոչին յարձակում կ'ընեն ու կը մերժուին։
ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՔ. ԱՀԳԻՑԵՑԻՆ. Ռուսաստանի Հայոց դիրքը։
ԱՄԵՐԻԿԱ. Կալիֆորնիայ նոր նահանգին մասին։ (Շարունակութիւն ու վերջ։)
ԲԵԼՈՒՇԻՍՏԱՆ. Ռիմինի քաղաքին Ս. Լատուածածնի հրաշագործ պատկերը։
ԱՇԼԵՒԱՇԼԷ. Գայլիսանիայի հիմնական վիճակը։ Երկրաբանական երեւոյթ մը։ Իրլանդայի դարձեալ անիմաստութիւնը։ Զարմանալի խորդոխտութիւն։

ԱՒՍՏՐԻԱ

ՎԻԵՆՆԱ, ՅՈՒՆԻՍԻ 24

ԿԱՅՍԵՐԸ աս օրերս խուսափեցաւ, Պաւոնիայի ու Գալիցիոյի գաւառներուն կատարեալ ազատութիւնը տալու, որուն մէջ նաեւ բոլոր աս երկիրներուն բնակիչը եւ Լաշիշ կուսակալին մանաւոր շնորհակալ կ'ըլլայ, իրենց Աւստրիայի միութեան սիրոյը ըլլալուն համար։

— Աւստրիական զօրագունդերուն մէջ հիմայ կայ 7 ազգաբաղա, 23 մնդանաֆիաբաղա, 115 ազգաբաղաի տերգակալ, 147 հաստակ զօրաբաղա եւ 200 ռազիմենտի զօրաբաղա։

ՄՈՍԿՈՎՍՏԱՆ։ Ինչպէս, Յունիսի 2։ Մաճառստանի Հրեաները որոշեցին որ իրենց կրօնական ու դպրոցներու վերաբերեալ բաները կարգի դնելու համար ժողովք մ'ընեն։ Աս ժողովքը կատարեալ իշխանութիւն պիտի՝ որ ունենայ իրենց մէջ եղած գանազան բաժանմունքներն ու երկպառակութիւնները կարգելի եղածին չափ միաբանելու։

— Գրմիչպարէն նիւթ լրագրը կը ծանուցանէ որ նոյն կողմերը բազմաթիւ մարդիներ կառավարութիւնն ի գործ դրած ազգու միջոցներուն շատ պակասեցան, եւ հիմայ առաջ հունձքի մը մեծ յոյս կայ։

ԼՈՒՐԻ։ Ինսպրուգ, Յունիսի 12։ Երէկ փոքր դիմանոցս կայսրն ու Թոսիան Ընոս կայսրուհին հոս հասան։ Ժողովուրդը մեծ ուրախութիւնամբ աս օգոստափառ հիւրերն ընդունեցաւ, եւ շատ սիրոյ ու մեծարանաց նշաններ յայտնեցին։

— Մինչեւ 16ին Ինսպրուգ կայսերական օրորդ բնուած գնդին ու լեհացի զինուորներուն մէջ սաստիկ կռիւ մը պատահեցաւ, որոնք քարերով, գաւազաններով եւ նաեւ զէնքով ալ իրարմէ շատ մարդ վիրաւորեցին եւ հազիւ ապահովութեան ընելու բերները վերայ հասնելով կռուոյն վերջ տուին։

ԳՐԱԶԻԱ։ Լեմբերգի պարհասան զօրաց մէջ եղիպտական աչացաւ ըսուած սոսկալի սաստիկ սիրոր սկսաւ, եւ գրեթէ 1000 հոգի աս սիրոյն ընդունած հիւանդանոցը պառկած են, որոնք չէ իմէ միայն հիւանդութիւնն պատճառած առաջիկ գաւէն կը առաջանին, այլ նաեւ իրենց բժշկութիւնը համար գործածուած դեղերուն (տէնէնէմ թալէրն) այլեւս շատ կսկիծ կը քաշեն։

ԻՍԼԱՄՈՒԼ։ Իսլամիոյի կողմերը աս մեր մեր մեղ ձայնը (թէքիա) սկսած էր, բայց հիմա նուազելու վրայ է։ Վերջի երկու շաբաթներուն մէջ հիւանդացողներուն թիւը 157ի հասաւ, որոնցմէ 48 առողջացան, 44ը մեռան ու 62ը դեռ կը գտնուին։

ԴԱՆԻԷԼ

ՎԻԵՐԻՆ, Յունիսի 19։ Աս օրերս դարձեալ վաճառականաց ակումբոնցին (պորսային) մէջ կը խօսուէր, թէ Անգլիայի ու Դանիայի մէջ եղած գժտութիւնը շիտակուած ըլլայ։ Աս առաջ լուրին երեսնուն պատճառ եղաւ Լորտ Պրամմերսթոնի Անգլիայի դեսպանին պր. Լահիդին հետ ունեցաւ Լաֆին տեսնուելն ու անոր հետ ըրած երկայն խօսակցութիւնը։ Լորտ Բալմերսթոնը հիմա Գաղղիայի ուղղութիւնը, այս ինքն Լանտանի դաշնադրութիւնն ընդունելու խոնարհած է, բայց պ. Լահիդ Չուլիր գեռ քանի աճապարելով ընդունցնել, որովհետեւ Լորտ Պրամմերսթոնի քանի մը պայմաններ կ'առաջարկէ, որոնց համար պ. Լահիդ քիչ մը սպասել ու պարագաները քննել կ'ուզէ։ Մէկ որոշագոյ մ'ալ կայ, որն որ պ. Լահիդը աս բանիս կը տրիպէ։ Լորտ Պէմէրսթոնի Անգլիայի առեւնակալաց խորհրդատան մէջ աս նիւթիս վրայ խօսել ուզելով, Լորտ Բալմերսթոնը Լանտանի մարդիդին ձեռքանը աս խօսակցութիւնը որոշապէս կարելի է ուշ ձգել տուաւ։ Պր. Լահիդ աս բանս խնդրելով աճապարել Չուլիրը, որ չըլլայ թէ Անգլիայի խորհրդանոցին մէջ խօսակցութիւն ըլլալէն յառաջ բանը լմընցուցեր։

— Լորտ Լարդրին Փարիզի թիւրիմարիոյը Դանիայի, Գերմանիայի ու Անգլիայի մէջ եղած վէճին համար Ռուսի կողմանէ Անգլիայի պարտաւորանին տրուած ծանուցագրին վրայ աս տեղեկութիւնները կու տայ։ Պրուսին տուած ծանուցագիրը, որն որ Փարիզի մէջ ամսոյս 15ին հրատարակուեցաւ, անոր համար երեւելի է, որովհետեւ ապագայ մէկ իրաւունքը վրայ է։ Այս ինքն թէ մէկ տերութիւնն մը մէջ գտնուած օտարականները ըմբոստ ան տերութեան օրինաց տակ կ'ինան, ուստի եւ ան տերութեան հպատակներէն առնելի աղէկ նայուելու իրաւունք չունին։ Թէպէտ աս ծանուցագիրը հրատարակուեցաւ (տես Անգլիայի հատուածին մէջ), բայց մեկը չէզրաւ որ աս ծանուցագրոյն տարբերէն յառաջ պատահած դէպքերը պատմէ, ուստի եւ աս ծանուցագրոյն արուելու պատճառը յիշէ։ Ինչպէս յայտնի է, Դանիայի դեսպանը Ռուսի կայսրէ պիտի՝ էր, որ իր ազգ. Անգլիայի կառավարութեան մէջ միջնորդ ըլլայ, եւ Ռուսի կայսրը աս վէճին մէջ դատաւոր ըլլալու համար պահանջած էր, որ երկու կողմն ալ միւս ի միոյ մէկ բանի մը վրայ միաբանին, որովհետեւ Ռուսի կայսրը տեսած էր որ Լորտ Բալմերսթոնը իր ուզածը իրեն ակնոցը հասատուել, ու միայն վէճը վճարելու դատարանին վրայ ձգել կ'ուզէ, իսկ Դանիոյ ասիկայ ամենեւին կերպով մը ընդունիլ չուզեր։ Ես ասանկ ըլլալով երկու կողմանէ իր ըսածին վրայ պիտի՝ ասենը միջնորդութիւն կարելի բան չէ, ոնոր համար ալ ինք աս դատաւորութենէն հրաժարեցաւ, ըսելով որ Բեզդիոյի թագաւորը աս բանիս շատ յարմար է։

Լորտ Բալմերսթոն աս առաջարկութիւնն պատասխաներ քանի մը շաբաթի երկընցաց, ու տեսնուեցաւ որ Յունաստանի վէճը ընդունելու պէս անգամ նաեւ ատորմիոր Լիմոնոյի առջեւը պիտի՝ երեւայ, ու Յունաստանի քանի՝ցուցած բռնական միջոցները Դանիային ալ պիտի՝ բանեցնեն։ Դանիայի գանգատ ասանկ հոգի մէջ։ Լիմոնոյի ազգաց նեպացը դիմեց, որն որ Ապրիլի 14ին իր Լոնտան եղած դարձ տարին ձեռքանը Լորտ Բալմերսթոնին դեմ պատուն ընաւ։ Լորտ Բալմերսթոն քանի մը խոսքերով խոսակցութիւններէն ետքը՝ աս բաւ որ Ռուսը անոր համար պատասխանութիւնն հրաժարեցաւ, որովհետեւ Անգլիայի պահանջմանցը իրաւունք կուտար։ Աստրիա աս խոսքը ընդունուն պէս՝ Ռուսին ուզեց որ իր միտքը յայտնէ։ Ան ատեն Ռուսաստան իր դեսպանին ձեռքանը Մայիսի 3ին խոսքով միայն Լորտ Բալմերսթոնին ծանուցում ընաւ թէ Անգլիայի բռնած ճամբուն հաւան չէ, ասկիս ատոր օր եղբը աս ծանուցագրին ալ հասաւ, որն որ Անգլիայի պարտականներու ժողովքին վրայ շատ մեծ ազդեցութիւն ընաւ, ինչու որ մի եւ նոյն ատեն Գաղղիայի դեսպանն ալ նոյնպէս եղաւ, ու Անգլիա երկիր մեծ ամբոխութենէն հետ ճակատ եղածի պէս եղաւ։

— Գաղղիոյն ժողովքին մէջ երեւելի նիւթի մը վրայ դեռ խոսակցութիւն չկայ։ Ամսոյս 12ին ու 13ին որոշուեցաւ որ 1848ին փետրուարի մէջ պատերազմներուն՝ ապրելու կողմանէ առաջիկ չտրուի, բայց առնոր հակառակ ան քաղաքացւոց իմաստակ կարգուի, որոնք Պարիսի եւ Յունիսի օրերը խոսակցներու դէմ պատերազմեցան։ Գաղղիոյն ժողովքը աս գործքով բոլոր աշխարհքին առջեւը յեղափոխութեան սկզբունքը հրապարակաւ վար ընկրկած, ու ապագային համար բոլոր Եւրոպային առջեւը օգտակար դատ մը տուած եղաւ։

— Մէկ քանի օր յառաջ պ. Թիէր ա. անկէ նոքը Օրլէանիանէրէն քանի մը դիւանաւորներ Անգլիա դացին Լուդ. Փիլիպպոսին հետ տեսնուելու։ Աս ճամբորդութեան պատճառն ան կը տրուի, որ Լուդ. Փիլիպպոս կամակ ընել ուզելով, աս կողմակցութեան գլխաւորներուն առջեւը շինել կ'ուզէ։ Ամանք կը գրուցեն թէ Օրլէանի ու Պուրպոնի ցեղերը իրարու հետ կ'ուզեն հաշտուիլ, ուստի եւ աս բանիս վրայ խորհուրդ ընելու համար աս անձինքը Լանտան գացած ըլլան։

— Լուդ. Դալբուրէն ասնայս 9ին Եէն Գէնդէն դեսպ հետեւանի երկաթի ճամբուն օրհնութեան հանդիսութիւնը ներկայ գտնուելու։ Թէ Եէն Գէնդէն. թէ ուրիշ անցած տեղերը ժողովուրդը զինքը

շատ սիրով ու պատուով ընդունեցաւ։ ամէն տեղ ուր որ կը կենայ՝ քաղաքացիներն ու մեծերը գինքը բարեւելու կ'ելլեցին, ու ժողովուրդը կեցցէ կ'ահելեցը, կեցցէ Նաբոլէոն կը պոռային։ Ամէն գէնի երկաթուղեաց կայարանը աղուոր զարդարուած էր։ Եպիսկոպոսը իր քահանայութիւնովը գինքն ընդունեցաւ ու բարեւեց, եւ խոստակցութիւն մ'ալ բրաւ, որուն մէջ յիշեցուց թէ 1801ին ու 1810ին Մեծն Նաբոլէոն իբրեւ հիւպատոս ու կայսր աս տեղս եկած է ջրմուղներու շէնքը փոխելու համար։ Նաբոլէոն եպիսկոպոսին խօսակցութիւնը յարմար պատասխան տուաւ։ Մենք նոյնն օրհնութիւնն ու եկեղեցական արարողութիւնները լսելէն ետքը Լուգ. Նաբոլէոն ձի հեծաւ, ու ամէն գէնքերի ալոյսին պահապաններուն զգուշանալէս ետքը։ Անցեալ անցած գնդերը ամէնն ալ կեցցէ Նաբոլէոն, կեցցէ պահերէցը կը պոռային։ Նաբոլէոնին քարերը ժողովող եան մէջէն կեցցէ հասարակաբերութիւն ալ լսուեցաւ, բայց լրամտութիւնը կեցցէ Նաբոլէոն Բ. կեցցէ կայսր պոռալով ասոնց ձայնը խլեց։

ԱՆԳԼԻԱ

ԱՆԳԼԻԱՅԻ կառավարութեան Դոսկանայի դրութիւնն ըրած պահանջմունքներուն համար Իուսաց պատգամն դարձոց պաշտօնեան Պայիսի Ցին Թուսիայի Լոնտոն կեցող դեսպանին ծանուցուց իր մը խօսքեց, որ Անգլիայի պաշտօնեաներուն ապա։ Ասոր մէջ Իուսաց պաշտօնեան կը ծանուցանէ որ Իուսաստան Ասարիայի հետ երկրորդ կարգի անելութիւնց անկախութիւնն եւ խաղաղութիւնն համար միջոցներ, եւ անոր գործողութիւնները մասնակից եղաւ։ Ակէ ետքը կ'ըսէ թէ ազգաց իրաւունքին նայելով մէկ իշխան մը իրմէ ապատամբած ժողովրդեան ձեռքը եղող քաղաք մը գէնքի զօրութիւնամբ առնելու առեն հոն բնակող օտարականաց հոսած վնասը հատուցանելու ամենեւին պարտաւորութիւն չունի։ Թէ որ մէկը սոսոր երկրի մը մէջ բնակութիւնը հաստատէ, պէտք է ան երկրին պատահած վնասները՝ որոնք կրնան իրեն ալ դպչիլ, ուշքը առնել։ Լիվանոյ ապստամբած էր եւ. հարկ եղաւ գինքի զօրութիւնամբ գանիկա նուաճել։ քանի մը Անգլեցիք մի եւ. նոյն վնասը կրեցին, ինչ որ բուն քաղաքացիք կրեցին։ Ինչու հոսմոր միայն իրենք իրաւունք պիտ'որ ունենան հատուցում առնելու, երբ որ Դոսկանայի կառավարութիւնը իր բուն հպատակներուն հատուցում չ'ըներ նէ։ . . . Կը յուսանք որ Անգլիա խաղաղութեան ճամբով Դոսկանայի հետ կը հաշտուի։ Իսկ թէ որ իր պահանջմունքը գինքի զօրութեամբ կ'ուզէ պաշտպանել, ան առեւ կայսրն ալ կը սոփոփուի ան պայմանները յիշեցնել՝ որոնցմով ասկէ ետքը իր տերութեան մէջ բրիտանական հպատակներուն բնակելու եւ կալուած ունենալու իրաւունք պիտ'որ ապ։ Ա. Ծանուցագրին մէկ օրինակը Պր. Պրուսով Լորա Բալմերդոնին տուաւ։

— Թագ. լրագիրը կը գրէ։ Մեր Փարիզի թղթակցին տուած լուրերը Անգլիայի պաշտօնէից Օուենայ խնդրոյն պատճառաւ ծագած վէճերը դարձնելու համար բանեցուցած սրատպոյ կարգի միջոցներուն վրայ զարմանք մը կու տան։ Կ'երեւայ որ Անգլիայի պաշտօնարանը Գաղղիայի հետ թշնամական դիրքին, մէկալ տերութիւնց ըրած ապտ. ցոյցերէն եւ տանեակարգ խորհրդարան տուած տարբերակներ յանդիմանութիւնէն ասասիկ նեղը մնալով՝ որոշեց որ նաեւ իր պատուոյն վնասին ալ Գաղղիայի հետ հաշտուի։ Ասոր համար Փարիզ թղթեր խաբուեցան, որոնց մէջ Լորդ Պրոմպ. ատին պահանջած պայմանները ընդունած ըլլալը կը ծանուցուին։ Երկու. օրուան մէջ երեք սուրհանդակ խաբուեցաւ որ շուտով գժտութիւնն վերջ մը ըլլայ, բայց պարապ տեղ։ որովհետեւ Գաղղիա որոշ պատասխան մը տալէն յետաջ կ'ուզէ չիմանալ որ Անգլիայի խորհրդարանն ու բանիս վրայ ինչ կարծիք ունի։ Շատ հաւանական է որ ասոր վրայ ըլլալու. վէճն ուշացնելը ուրիշ հետեւութիւն չ'ունենար՝ բայց եթէ Գաղղիայի կառավարութեան բացարձակ որոշումը մէկ անգամ մ'ալ ուշացնել, որովհետեւ ստար գիտալ մը յայտնի կը տեսնէ որ թէ որ անգլիական կառավարութիւնը յայտ ունենար որ Յունաց խնդրոյն մէջ խորհրդանոցէն պաշտպանութիւն կրնայ գտնել, անոր վրայ ըլլալու վէճը կը փութացնէր, չէ թէ անկէ կը փախչէր։

— Ամսոյս նին Ռուսիոյի ածխահանքին մէջ գործավարներուն անպուշութիւնամբը հան ժողովուած աբուստական գազը բռնկելով՝ զարհուրելի պայթումի մը պատահեցաւ։ Տասուիրեք հոգի անմիջապէս իրենց կեանքը կորսնցուցին, հինգ հոգի ալ շատ վիրաւորած գտան հանուեցան։

ՌՈՍԻԱ

Ի՛ԱՏԻՏՏ, Յունիսի 12։ Թագուհին առանձին վճռով մը հրաման հանեց, որ ծնանելու տղան՝ թէ ինչ ընչայ թէ աղջիկ, Ասոսրիայի իշխան պիտ'որ կոչուի ու ինչ պատիւ որ յաւանգոյին ժառանգին կ'ըլլար՝ ասոր ալ պիտ'որ ըլլայ։ — Ծնունդը ամասոյա վերջինը կը ապասաւի, բայց հանդիսութիւնները Սեպտեմբերի մէջերը պիտ'որ ըլլայ, կ'ըսեն։ Այս հանդիսութեանց հետեւանքը խորհրդարանն ալ պիտ'որ լուծուի։ — Սարանիոյի բոլոր նաւահանգիստներուն մէջ շատ մարդիկ կ'աշխատին, որովհետեւ կառավարութիւնը քիչ առնուազն մէջ քանի մը պրտուրապանեան նաւեր հանել կ'ուզէ։ — Կ'ըսուի որ մեռ օրերս Պանիայի ու Հաւանայի մէջ գաշնադրութիւն մը պիտ'որ գրուի։ — Մանրամասնէ գրքեն ու գրքոյնին ամոյս 11ին Մատրիտ հասան։

ՊԱՐՈՆԱՍՏԱՆ

ԿԼՈՊ լրագիրը կարդինէն լուր առնելով կը գրէ, որ Դամբէտ քաղաքը Ընդգիայի պաշտպանութեան տակ դանու ու Հայոց մէկը Թուսի հիւպատոսը նախանշելու համար, անոր իսկոյնը Ազարատական պատուին եպարքոսին հրամանաւը բռնուեր ու. տուտակ ծեծ է կերեր։ Ընդգիայի հիւպատոսը Պր. Ոգիվնոս աս բոնս ընելով հատուցում պահանջեց, բայց եպարքոսը զինանել ու հատուցում տալ չուզեց։ Ան առեն հիւպատոսը բանը Պալոսից արքունեացը իսկոյնուած դեսպանին խնդացոյց, ու Ազարատական կառավարը Ընդգիայի հիւպատոսէն թողութիւն խնդրելու պարտաւորեցաւ։

ԱՄԵՐԻԿԱ

ԱՄԷՐԻԿԱՅԻ նահանգաց մէջ մէկ կոզմակցութիւն մը կայ, որն որ Գուպա կոչուին (եղած գաշնադրութեանց հակառակ) Յունիայոյ ձեռքէն առնուլ ու Միսիսիպեալ նահանգներուն հետ միացնել կ'ուզէ։ Ա կոզմակցութիւնը Մայիսի մէջ կառավարութենէ դաղտուկ կամ անոր աչք գոցելովը զէնք ժողվեց, ու կռիւին վրայ յարձակեցաւ։ Ա. դէպքին պատմութիւնը Նոր Եորկէն Մայիսի 28ին գրուած նամակէ մը բաղդով հոս տեղս կը գրենք։ Նոր Օրլէանի մէջ 2000ի չափ ինքնակամ անձինք ժողվեցան, նաւեր պատրաստեցին ու զէպ ի Գուպա հասնելու եղան։ Ասոնք կառավարութեան ատենանակ ձեւացուցին, որ նաւերը նախ Շուեկը պիտի երթան, ու Ճամբորդները ոնկից Գալիֆոռնիա պիտի անցնին։ Մայիսի 19ին աս զօրքին կառավարը Լոբէց իր նաւերովը Գուպա կզալոյն Գարոնեա քաղաքը մտնելնաս, իր գրքը գրա հանեց, նոյն քաղաքն առաւ, որովհետեւ մէջը 60 հոգի պնուար ը լլալով անմեղասուր ըլլալու. պարտաւորեցաւ։ Ա. յանկարծակիին յարձակման լուրը Ցոմանա մայրաքաղաքը հասնելուն պէս՝ ամենուն սիրտը ահ ու դող ինկաւ, ու նեւորները իրենց ունեցած տակին ու. ապնիս բանները բերելը սկսան փախցնել, ու շատերը կզգիէն ալ փախչիլ կը մտածէին։ Գուպայի կառավարը բոլոր կզգէն պատերազմական վիճակի մէջ խոթեց, ու վճիռ հանեց որ կզալոյն վրայ առպատակոյներէն ու ոնոնց օգնող կզղեցիներէն ձեռք անցնողը անմիջապէս պիտ'որ սպաննուի։ Բոլոր գօրքը ոտք հանեց, ու ամէն կողմ մեծ պատրաստութիւն սկսաւ տեսնել։ Լոբէց իր զօրքովը սկսաւ յառաջ քաշիլ. աս բանիս լուրը Նոր Եորկ հասնելուն պէս՝ շատերն ալ ուրախութիւնէ սկսան պատրաստուիլ, որ իրենց եղբարցը օգնութիւն երթան, ու Ընդգիոյն կզղեներուն մերդարիոր Պրանիացւոց ձեռքէն յափշտակեն։ Բայց աս ուրախութիւնը ստատիկ քիչ տեւեց, որովհետեւ ամսոյն 27ին լսուեցաւ որ Լոբէց Սպանիոյայ ասկալի քաղաքութեամբ ու կառավարութեամբ պատերազմիլն ու. անոնց իր զօրքէն շատ ուժի շատառոր ըլլալը տեսնելով, յուսահատեր։ Դարերու մէջ մնալը է, ու. իր զօրքին մնացորդովը եան կը դառնայ։ Ասոր վրայ բոլոր պատրաստութիւնները դադրեցան, ու կառավարութիւնն ալ ծովեզերեայ ամենայն հրաման հանեց, որ աս արշաւանքին մասնակից ըլլալիները ցանկ նկնելուն պէս բռնուին ու. բանտարկուին։

ՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԵՎԵՆԻ

ԱԶԴԱՑԻՆ

Սուրբ Հայոց Պատրիարք։

Ա ՆՐՔԱՆ թուականին մէջ Ասորիայի Հայոց հիմնարկեան վիճակին վրայ գրուածներ՝ ամէն ընթերցողներուն սրտին մէջ անշուշտ մեծ տրամութիւն պատճառած պիտ'որ ըլլայ, որ պատրէս Աղգերնուս մէկ մասը կամայ կամաց իր լեզուն մոռնալով ու ծէսերը փոխելով՝ ազգայնութիւնն ալ կամ արդէն կորսնցուցած եւ կամ կորսնցնելու վտանգի մէջ է։ Թէպէտ նոյն անգամ տպագրեալ վրայ ներած յայտ քիչ մը աս արտանութիւնն ու ներկիրը կրնար խեղեցնել. բայց աս անգամ ըսելիքնիս՝ նոյն յայտը գոնէ ուղղ մը իրոք ալ կատարուած ցուցնելով՝ ուրախութեան պատճառ կ'ըլլայ ամենուն։

Ասորիայի Հայաբնակ քաղաքներուն երեւելիներէն մէկն ալ Պուդոյենա գաւառին Աուշաւա քաղաքն է, ուր որ 1200էն աւելի Հայ բնակիչ կայ։ Կենայ ըսուի, որ ասոնք գրեթէ բոլոր նոյն կողման ազգայիններէն աւելի իրենց լեզուն ու ազգայնութիւնը կը պահէին, եւ չէ թէ միայն ուրիշ քանի մը տարայ թեւեթեւամիտներուն պէս ազգերնին չէին ուրանար, հապա ազգերնուն վրայ կը պարծէին ալ։ Ի վերայ այսր ամենայնի որովհետեւ ազգայնութիւնը պահպանելու դժուարը միջոցն է լեզուն, եւ Աուշաւացւոց խօսած Հայերէնը շատ ապականած էր, գոլորշնին ալ շատ ժամանակէ վեր գրեթէ երեսի վրայ մնացած ըլլալով ու տգոյ ապէկ Հայերէն չարաբերելով՝ լեզուներն աւելի եւս կ'ապականէր, անոր համար վախ կար որ ազգայնութիւնին ալ ժամանակաւ բարբարոսին կորուի, կամ դոնէ իրենք ալ ուրիշ մերձաւոր ազգայիններուն նմանին։ Ա. յարեաց վրայ քաղքին երիտասարդները շատ կը ցաւէին եւ առնելու համար մեծ ջանքով միջոցներ կը փնտռտէին։ Եւ. ապէկ գիտնալով որ ամէն բան ազգայ ազգային ազէկ կրթութիւն ընդունելէն եւ պզտիկուց մայրենի լեզու եւ ազգային պատմութիւն սորվելէն կախում ունի, զանազան անգամ ասոնք ամէնքն իրենցով եւ առաջ վարձք խոստանալով՝ քաջ Հայերէնագէտ վարժապետներ դրնելու եռանդ կ'իյնային։ Ասոնցի ջանքերնին միշտ պարապ կ'ելլէր։

Վերջը վերջին օրերը երբ որ յայտարարեն ալ գրեթէ կտրած էին, իրենց երկրամասնակցաց բազձանքը յաջողութեամբ կատարուեցաւ։ Պր. Ասուածատուր Խ. Զունգիան ազնուապարոյ ու գիտուն պատանին, որն որ տասն երկու. տարի յառաջ իբրեւ ազգայ իրենց քաղքին եկած էր, եւ նոյնչափ տարի ազգային երեւելի վարժարանի մէջ կրթուած եւ թէ ազգ ազգն ու օտար լեզուներ, թէ գրականութիւնները սորված էր, յանկարծ նոյն քաղաքն հասաւ։ Քաղքին մեծերը աս բանս իբրեւ Աստուծոյ մանաւանդ նոխանամութեամբն եղած սեպելով եւ շատ ուրախանալով, իրեն առաջարկեցին եւ ազդուեցին որ հոն իր ծնողներուն քաղքը մնայ, եւ իրենց դպրոցին կարգավարը (Directeur) կամ առաջին վարժապետն ըլլալով՝ իր քաղաքակիցներուն լուսաւորութեան եւ յառաջադիմութեան գործակից ըլլայ։ Եւ թէպէտ ինք իսկզբան զանազան նկատմունքներով շատ դէմ դրաւ, մանաւանդ որ իր ընկուած կրթութեան եւ սորված գիտութեանցը աւելի մեծ ասպարէզ մը կ'ուզէր ունենալ. բայց վերջապէս քաղաքացիք երկու երեք անգամ խորհրդով բնելէն ետեւ՝ յանուն հայրենասիրութեան այնչափ ազդեցին ու թախանձեցին որ այ. չիրնայով դէմ դնել՝ հաւանեցաւ։ Քիչ ժամանակուան մէջ մէջերնին դաշնադրութիւն գրին, եւ Ապրիլի 12ին ամենքը գրագոյնին մէջ ժողվելով՝ նոր վարժապետն իր պաշտօնին մէջ հաստատեցին։ անդրանիկ մեծարգոյ քահանայերէն մէկը ոտքը խոսակցութիւն մ'ըրաւ, որուն մէջ ուսանելոյ ու գիտութեանց օգտակարութիւնն ու նոր վարժապետներնուն ինչպիսի մարդ ըլլալը ասելնէն գնելով՝ գիրքնք յորդորեց որ ասանկ յարմար առիթն ազէկ դարձուցանելով ջանան ինչպէս որ պէտք է նէ զարգանալու, որպէս զի ժամանակին ազգերնուն դարձանք ըլլան։ Նոյնպէս նոր վարժապետն ալ հանուս խոսակցութեամբ իր բուներու ճամբան ու հեռուներու կարգն որ ցնեներն դրաւ։ Քաղքին մեծերը՝ դպրոցին յառաջադիմութեան եւ կարգաւորութեան միտ դնելու, վարժապետներուն վրայ հսկելու, իրենց թոշակն ու դպրոցին ուրիշ ծախքերն հոգալու. համար՝ միասին հաւանութեամբ հոգալու, գրին պատասխան նոյնս Աղան Պուռնգուլանց ազնուական տունին, որն որ իր ուսումնասիրութեամբն ու ազգասիրութեամբը եւ ուրիշ գովելի ձիրքերովը այսպիսի պաշտօնն ի գործ գնելու շատ յարմար է։

Այս ամենայն տեսնելով եւ նոր վարժապետին թէ ուսումնական կրթութիւնը եւ թէ բնական ասպնջականն ու բարոյական օրինութիւններուն վրայ ապահով ըլլալով, կը յուսանք որ պատուական հոգաբարձուին հսկողութեամբն ու քաղքին մեծերուն դործակցութեամբը՝ գրուած կարգերն հաստատուն կը մնան, օր բան օրէ նորանոր կարգաւորութիւններ կ'ըլլան, եւ ազգաք քիչ առնուազն մէջ ամէն ուսմանց ու գլխաւորաբար մայրենի լեզուին մէջ մեծ յառաջադիմութիւն կ'ընեն։ որով եւ ազգայնութիւնն ալ մէջերնին ազէկ կը հիմնուի։ Յուսալի մեծ գովութեան ու մեծարանաց արժանի է Աուշաւայի Հայոց եւ անոնց մեծ ազգասիրութիւնը, որով ասանկ մեծ փութով ու հոգաբարձութեամբ իրենց ազգայնութիւնը պահելու եւ զաւակներնուն ազէկ կրթութիւն տալու եռանդ կ'իյնան։ Երանի՜ թէ բոլոր նոյն կարգն ազգայիններն ալ աս գեղեցիկ օրինակին հետեւէին, ան առանց անցած անգամ ցուցուցած յայտնիս սառդիւ քիչ առնուազն մէջ կը հաստատուէր։

ԱՌՈՂՋՈՒԹԵՆՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐ

Մեծաւոր Յով. Իշխանեան։

(Շարունակութիւն, ու. տիրոյ. Տես թիւ. 16, 19, 21 եւ 23։)

ԹԵՐԻ մասնայն նոյն փոխոխութիւններն ընդունելն համար՝ ապրելիներուն իրարմանման (péristaltique) շարժումներովը յառաջ կը մղուի ու ապրիպոլը կերթայ։ Ու զարմանալի շարժումը, գեղեցիկներուն կծկելովը ու քաշուելովը կիրլայ, եւ ինչպես կենդանի, մաղձին ամենէն գրկուած ապրիպոլիներն մեկը նոյն շարժումն է։ Լեռնի մաղձին անբաւականութիւնքը իրարմանման շարժումը կը նուազի, մարդուներեն գործողութիւնը կը դադրի ու մարմինը կը դողայ։ Ուռանկ գէպքերու մէջ կը գործածուին հաստարարիներ Ընոյշ սնոյկ (Calomel), կարպոս գեղաշան (հապոլ) եւ ուրիշ զեղարարներ որոնցմով լիրոյը մաղձական հեղուկը ժողովելու կը ստիպուի, եւ մաղձն իր յատկութիւնքը իրարմանման շարժումը կը փոխարինէ։ Բայց մաղձին արդիւնքը միայն աս չէ. հապա նաեւ կերակրոյն մարսելու ատենը անմարդոկանէն զատելու մէջ կ'օգնէ, որովհետեւ կերակրոյն աս գործողութիւնն անցնելով՝ յաւարտուն անկատար կարծեսարիութիւն կամ թերի մարսելն հետեւարիշ հիւանդի խառնուրդ մ'ալ կ'ունենայ, որն որ է բուն մահացու այս բերն կերակրէն զատուած ու հանուած բան մարդական մարմնոյ։ Ու անկատար կարծեսարիութիւն հետեւանքն բան մարմնոյ կ'երթայ պղտիկ ազիներուն, որոնց ոմանք կարմրակ անօթներն չեն բացուիր, եւ ինչպես կենդանի մարդ՝ կամ անմիջապէս անկիւ հարը զարաւոր շարժումը կամ մասնաւորական աստիճանաբար արեան հոսանքը ասանիր, որ մի հարիւրերորդ կը հետեւի մարդասիրութեան ընթացքը, եւ նոր մարմնոյ ապրիպոլիներ գրեթէ կը ստեղծուին, եւ նոր մարմնոյ ապրիպոլիներ կը սկսի, որով մեկը ալ մեր գործունէութիւնքը կարող կ'ըլլանք նորէն բանեցնել։ Ու կանոնը չպահելուն հետեւութիւններքը շատ վատառոյ են։ Կերակրոյ ատեն կամ անմիջապէս անկիւ հարը զարաւոր շարժումը կամ մասնաւորական աստիճանաբար արեան հոսանքը ասանիր կը ասնի

աւտարիացի պաշտօնակալք՝ որոնք եղածին հաւասար չէին ուզեր, ապաշէջին ու Եպիսկոպոսէն հրամեն ասին որ պատկերը ձեռուընին առնեն։ Երբ որ իրաք պատկերը ձեռք առած կը զնեէին ու քննէին՝ այնպէս շարժեցան որ անմիջապէս խոնարհութեամբ ծունկ ինկան, կուրծքերնին զարգարող պատիկներն հանեցին ու մեծապանծ հրաշագործ պատկերին նուիրեցին։

Լոէպէս այս ամէն բաները ամենուն աչքայ առջեւ եւ ցորեկ ասուն, լոյս աչօք, Իսպանիայի ջինջ ու պրծուռ երկնից տակ եւ ուրիշ ամէն տեսակ պարագայից մէջ միշտ մի եւ նոյն եղանակաւ, եղան, ի վերայ այսր ամենայնի անհաւատ մարդիկ այլ եւ այլ յայտարարութիւններով ու գրառածներով կը ջանային շարունակ բնական մեկնութիւններ տարածել։ Բայց ոչ ոք անոնց յիմարական դիւռիչ հաւատք կ'ընծայէ, որովհետեւ 50,000 հոգին ասելի մարդիկ իրենց աչքովը աս հրաշագործ դէպքը միօրինակ տեսած էին ու դեռ. կը տեսնէին։ Ակնատեսաց մեծագոյն մասը շարժեալ ու յի հաւատով անդնդերնին կը գառնան, շատերը գոյնի կու գան ու վազքերնին կ'ուղղեն։ Յայտնի ու ծանօթ մեղաւորներ հրապարակաւ կ'ապաշխարեն։ Ալ Ռիմինի Նոյն քաղաքը չէ։ ամենայն ինչ բարոյապէս այլափոխուած է։ Յիշոցելը որ յառաջ պնդէս սովորական էր՝ ամենուին չիլուիր։ Գրեթէ ամէն օր հրաշքով լժշկութիւններ կը հանդիպին, եւ ինչպէս Օա-վերվոդ-ը Ռոմանոյ կը հաստատէ. կոյրք կը տեսնեն, խուլք կը լսեն ու վերջք ծածկուած մարդիկ վազկենի մէջ կը լժշկին։ Մայիսի 21ին ու 22ին դաստաստանական քննութիւններ եղան, որոնք իրին ճշմարտութիւնը կոստարկաց հաստատեցին։

ԱՅԼԵՒԱՅԼ

Դալիֆոռնիայի Ընկերաց վիճակը։

Ի. ՓՐԱՆԿԻՍՈՅՈ քաղաքն այս տարուս սկիզբը գրուած նամակէ մը Գալիֆոռնիայի վրայ ու մանրամասն տեղեկութիւնները կ'առնենք։ Ֆրէպէս եւ Գալիֆոռնիայի ոսկի ցն առատութեան վրայ շատերը շատ բան գրեցին, բայց բուն իրը՝ աս գրուածներէն շատ ուրիշ է։ Կոնուած ոսկին անապատի կրնայ ըսուիլ, բայց ոսանցն ալ անապատի մեծ գործաւոր աշխատութեան հետ միացած է։ տնդի տեսակ հիւանդութիւնները օրէ օր կը շատնան։ Ապրդուս կենալը ամէն հարկաւոր բաները, թէ որ քիչ քիչ գնուելու ըլլան, արտարոյ կարգի տուգ են, այս ինքն Ամերիկայի եւ Անգլիայի վաճառականներուն մէջ եղած հաստատակ գնէն տասուներկու անգամ աւելի տուգ։ Իսկ տներուն վարձը գրեթէ անհաւատալի բան է։ 10 ոտնաչափ ընդարձակութեամբ՝ հարիւր թէ տասնեւհինգ ու հոգին պաշտպանող բնակարան մը՝ ամիսը 50 ոսկի կ'արժէ։ Պանդոկ ըլլալու յարմար փայտեղէն շէնքի մը՝ 150,000 ոսկի տարեկան վարձք կը տրուի։ Ի վերայ այսր ամենայնի գրեթէ երեք տան մէկը խաղալ. գինետուն եղած է։ եւ աս տեսակ տեղերը գիշեր ցորեկ միշտ խառնիճաղանձ բազմութեամբ լեցուն են։ Երկրի ու շէնքի տէրերը մեծ տաբեւառ ու վաստակ ըրին։ Տարի մը յառաջ 4—500 ոսկի արժող երկիրը հիմա 30—40,000 ոսկի կ'արժէ։ Ուստի է ժամանակ պիտի գայ որ Ս. Փրանկիսկոսի եկեղեցի անբաղեցեան մը ծաղկեալ մեծ մայրաքաղաք պիտի ըլլայ, բայց հիմակս հիմա ամէն կողմանէ տասնիկ ոդորմելի բնակութիւնն տեղ է։ Ցուն տեղ չունեցող ազգատ հիւանդներ գիշերներէն բոլոր դուռը բաց տեղ կը մնան եւ իրենց մահամերներուն կամ՝ հողին վրայ կը պառկին։ Եւ որ մէկը կ'ուզէ հոս իր բախտը փորձել՝ պէտք է որ մարմնոյն կարմուածքը երկանի պէս հաստատուն ըլլայ, ամէն բան ուտելու եւ մարսելու, գարաւոր խառնուած պիտի ունենայ, կարող պիտի՝ որ ըլլայ գեղեր վրայ պառկիլ, եւ առաջատի հատ կուտէն շապիկ հագնիլ, տասնիկ մարդը կինոյ գալիֆոռնիայի հանքերէն օգուտ ունենալ։ Ամէն տեսակ գործաւոր Ս. Փրանկիսկոսի մէջ մեծ վաստակ ունին, որոնց մէջը գլխաւորաբար ճարտարի ձեռնասունցիք իրենց տան ծառայ շատ կը վարձին։ Ասոնք իրենց աշխատութեամբը, ազարութիւնն ու աշխատասիրութեամբը շատ յարգի են։ գլխաւորապէս ճենապանին մանուանդ Հոնգ Կոնկէն՝ շինուած անոր բերել կու տան կը կանգնեն, որոնք պարզ մէկ գտրիկնով ու 20 ոտնաչափ մեծութեամբ են։ Ամերիկի շինուած տուն մը 3500 ոսկի կ'արժէ։ Ոսկի ժողվելու ամենէն աղէկ եղանակն աս է, որ 20—30 ուժեղ ու զօրաւոր մարդիկներ ընկերութիւն մը կը կազմեն, իրենց մէջէն մէկը առաջնորդ կը դնեն, որն որ գլխաւորապէս ապրուստի հարկաւոր բաները կը հոգայ եւ ամենուն հաւասար կը բաժնէ, եւ մէկ ուրիշ մ'ալ իրենց խոհակեր կ'ընեն։

Ինքնաբերաբար երկրաշարժներուն դէմ։

Արեւելքին ծանօթ է որ պիպա լրագրին աս նշանաւոր յուրը կը գրեն որ Կարմոյ (Լրբեբրոմ) մասերը շատ ընդարձակ ածխոյ հոնք մը գտնուեր է։ Կարմոյ գաւառը (Բարձր Հայաստան) մինչեւ. հիմակ վատերու նիւթի չուներ ու ամենայն կը գործածէր։ Երկիրը թեպէտ շատ բերրի է, բայց շատ ալ ցուրտ է։ Ան բանիրուս համար նոյն գիւղն ըստ ինքեան շատ սգատակաց ու գիտնոց առջեւն ալ շատ մեծ ուշիւ. կը համարուի, եւ. հաւանական է որ ասիկայ ուրիշ ասելի մեծագոյն գիւտերու սկզբնաւորութիւն մ'ըլլայ։ Վերջի տասներորս աս կողմերը քննողգիտնականներ մարդիկ կը հաստատեն թէ հոսանքագ երկիրը միջին Ասիայի Ալպայի (ոսկեայ) լերանց հետ շատ նմանութիւն ունի, եւ հաւանական է որ ոսկի ու արծաթի ունենայ։

Իրլանդայի Գաղթականութիւնը։

Իրլանդայէն 1839ին՝ 48,672 հոգի, եւ Իրլանդայէն 13,535 հոգի գաղթեցին, իսկ 1848ին Իրլանդայի գաղթականներուն թիւը 196,567, եւ Իրլանդայի գաղթականներուն թիւը 50,546 էր։ Շատ անգամ կը կարծուի որ Իրլանդայի համար գլխաւոր սպեռութեան հնարքներէն մէկն է գաղթականութիւնը, բայց Ասն լրագրիր կ'ըսէ որ թէպէտ եւ հիմա տարէ տարի 250,000 մարդ Անգլիայէն կ'ելլեն, որոնց մեծ մասը համեմատութեամբ Իրլանդայէն է, բայց աս մարդիկներուն գաղթականութիւնը ան հիշատ. երկրին ամենէն գլխաւոր մը չ'ըներ, հապա հիշատակութիւնը ասելի կը մեծցնէ, որովհետեւ հասարակօրէն բարոյական ոգիները չեն երթար, վասն զի ասոնք ճամբու ասակ չունին, հապա երկիր վարձելու կարողութիւն ունեցողները եւ փոքր գրամագլուխ մը ունեցող արհեստաւորները, ուստի եւ գործատէրները եւ ոչ գործաւորները, դրեթէ 150,000 մարդ, կ'ըսէ նոյն լրագիրը, վերջին երեք տարուան մէջ Իրլանդայէն ելաւ, որոնք երկրին մշակութեան դրամագլխոյն կէսէն աւելին մէկտեղ տարին, առով շատ անելի երկիրն անգործ մնաց, եւ տարեւորի մէջ գանուող լուծիցակիները, որոնք 1846ին 7½ միլիոն փաունդ սպեռին էին, 1849ին՝ 3,833,000 փ. սդ. իջան։ Երկիր բանեցողները՝ որոնք ագարանները կը զբաղեցնէին, իրենց դրամագլխովը նման գացին եւ երկրի տերերուն՝ քաղցած անգործ գործաւորներու բազմութիւն թողուին, որոնք իրենց մեռելը կը ապառեն։ Այսպիսի հայ չունեցող գործաւորներ հիմա Իրլանդայի ճարտարութեան վրայ մեծ բան են։ Եւ. գեռ Ամերիկայի լրագիրները կ'ապացուցանեն որ ամէն մէկ Իրլանդայի գաղթականները, թէ որ առաջ ու զօրաւոր են, Միացեալ Նահանգներուն 1000 ոսկի կ'արժեն։ Անոր համար նոյն լրագիրը սեռութեան խորհուրդ կու տայ, որ Ընդ գիրքի տերութիւնը ազգատներուն օգնութիւն ու սակ տայով՝ զիրենք իրենց տերութեան երկիրներու մէջ, ինչպէս Աւստրալիա ու Դամատա երթան։

Զարմանալի Խորհրդաւորութիւն։

Ալ երբեմն ասեններնը լրագիրները զարմանալի մարդու մը պատմութիւնը կը գրեն։ Ան մարդս կը կոչուէր Լոտիզաւս Պիբի, ազգաւ Հունգարացի, որն որ յառաջագոյն անծանօթի փոստարան եւ լրագրի մը երկրագիտական գործակից էր։ Ասիկա միայն այնքանակ խորհրդ. մը գրաւ, այս ինքն՝ զանազան թագաւորներէն եւ իշխաններէն պատուոյ նշաններ ընդունած ձեւացընել։ Ան գիտութիւնի նկատ Հունգարիայի մեծ մասը պտտեցաւ ու զանազան կարգաւորներ տեսաւ. քննեց, ձեւացընելով որ օտար մեծամեծ դերդաստաններու հանար դանդաղ պիտի գնէ։ Իր խորամանկութիւնը՝ որն որ անհաւատալի բան մը կ'երեւայ, այնպէս յառաջացաւ որ Բրնզպուրգի քաղաքը ամիսոյ տարի մը կեցաւ. ինչ զինքը ձեւացընելով թէ Գաղղիացւոց պատուոյ լեգէոնի նշանն ունի, ու Փարիզ քաղաքին պատուոյ քաղաքացի է, եւ ուրիշ թագաւորներէն գրեթէ քսան հատի չափ պատուոյ նշաններ ունի, մինչեւ որ շատ անգամ իբրեւ կայսերական սենեկապետ կը ձեւանար։ Բրնզպուրգի փոստաւոր ազգատ բնակարան մը վարձած էր, եւ երբեմն հանդիսական օր մը կու գար, սուտ պատուոյ նշաններով կուրծքը զարդարած ու սենեկապետութեան ոսկեղէն բանալիքները ազգային հունգարացի զգեստին վրայ ալտուր բանուած՝ կ'ելլէր կը պտտուր, ու խորհրդանշային նոտերուն մէջ մեծամեծներու կարգը կը նստէր։ Ամէն լրագիրները միշտ կը ծանուցանէին թէ Պիբի նորանոր պատուոյ նշաններ ընդունած է, նոյն իսկ Ասխտարի ընտանեաց լսէին իր թիւրիմութեան մէջ։ Երբեմն կը ծանուցանէր թէ Պիբի աս նշան, ան նշանն ընդունած է։ Մէյ մը կանոնի ախոռոս կ'ընդունէր, մէյ մը 300,000 ֆիորինի մեծաքով մեծ կալուած մը պարգեւ կ'առնէր։ Երբեմն հարուստ ազնուականի մը աղջիկն հետ կը կարգուէր, երբեմն Գաղղիայի թագաւորէն կը կոնչուէր եւ երբեմն Իտալիա կ'երթար։ Ինքը սիրոյ ու պատուոյ իշխաններուն այցելութիւն ընելու համար։ Թէ որ մէկը կ'ելլէր իր պատուոյ նշաններուն ու պատիւներուն ստուգութիւնը վրայ կ'երկրայէր, Պիբի այնպիսի դէպքերու ցոյցեր յառաջ կը բերէր, որ ամէն մարդ կը սարսափէր ընդ գիտութիւնները նա կանչելու։ Այնպէս հրատարակած էր թէ շատ անգամ նամակարեր կառքով ոսկով լցուն տոպրակներ կ'ընդունէր։ Ռեշիի մէջ ինք զինքը իր ամէն պատուոյ նշաններովը զարդարած՝ նկարել ու վիմագրել տուաւ։

Աս բաներուս վրայ այսչափ խոսելէն ետքը, գանք հիմա տեսնենք թէ աս առածն ինչպէս լուծուեցաւ, ու մեր Պ. Պիբի նորէն իր ասլի սոսկական վիճակը դարձաւ։ Օր մը Իրնզպուրգի երկրորդ քաղաքապետը Հունդարիայի վերին տասնեակ պարոնայն նամակ մ'ընդունեցաւ, որուն մէջ իրեն հրաման կը տրուէր, որ Պիբիին պատուաւորներուն ու նշաններուն ստուգութիւնն տեղեկանայ։ Պիբի դրամ տուաւ թէ ասոնց ստուգութիւնը բարձր մարդիներու ինքնագիր թղթերով հաստատուած է, որոնք ըստ պատահման կորսուած են. իսկ մեկալ կողմանէ իր մեներիմ բարեկամներուն կ'ըսէր թէ շատով կ'ապատիմ՝ մեծելուն առանկ անիրաւ պահանջմունքներէն, որոնք չեն կրնար տանիլ որ ուրիշին ազգութիւնը պակաւի կամ վարձատրուի։ Պատասխանը բանի մը անգամ առանձնական քննութիւն ընելէն, եւ իրարու հակառակ խոսքեր լսելէն ետեւ՝ զինքը հրապարակական դատաստանի տակ ձգեց, ու Պիբի բանտ դրուեցաւ։ Դատաստանին մէջ իմացուեցաւ, որ Պիբին մէկէ մը քննելու համար հին գրուածներ ու յիշատակարաններ ընդուներ է, որոնց մէջէն շատ հին միջակեան թղթեր գտնելով՝ իրեն տարականք է, շատ մարդիներու. գրեր ու խոսացեր է որ իրենց կորսնցուցած սասպուածները դատաստանի ձեռքով նորէն ձեռք բերէ, նաեւ շատերու խոստացեր է ազնուականութեան պատիւ ընդունելու։ Այսպիսի խոստմունքներով իրեր. կանխիկ առատ սակ ժողվելով՝ սկսեր է մեծամեծ ծախքեր ընել, ժողվածներուն մէջ իրեր գտնելի լոյս մը հրապարակելով՝ թէ Գաղղիայի թագաւորական ընտանեացը վերաբերեալ հին նշանաւոր գրուածք մը գտեր ու խրկեր, եւ պատուոյ լեգէոն ազնուականութեան նշանն ընդուներ է։ Լրագիր գրողներն ու գրաքննիչներն ալ կարուով իր կողմը վատրկեր է։ Այսչափ խոստմունքներ ընելէն ետքը՝ վերջապէս Իրնզպուրգի քաղաքացիներուն մէկը փոստարանի մը ձեւով իր կանխիկ տուած սասկը Պիբիէն պահանջեց։ Պիբի պատասխան տալու, եւ սուտ ու խաբէական միջոցներով ուրիշէն սասկ փոխելուն համար՝ երկուք ու կէս տարուան բանտի դատապարտեցաւ, եւ պատիժը կատարած ջալալով՝ մեռ օրերս ազատեցաւ։

Լրագիրներուս՝ վերջ տասնեւ համար տարարարուելուն ժամանակը՝ աս տունդ վերջը ելնու երով, կ'ազաչենք որ երթիկ շարունակել կ'ուզեն նէ՝ տարեգլուխ թիւնեն նորոգեն։

ԴԱՆՕՔԻԹԻՆ

Աս լրագիրը ամէն երեքշաբթի մէջ մը կ'ելլէ։ Գաղեկան գինը՝ կանխիկ 10 ֆիորին արծաթ է, փոյ տասնեւանը՝ կանխիկ 8½ ֆիորին արծաթ։ Կրնայ առնուիլ Ա. Ամեն Ասարիայի կայսերական առաջնորդարաններն (փոստատուն), թէ Ասարիայի կայսերութեան եւ թէ բոլոր Քրիստոսեանի մէջ։ — Բ. Վենետիկ Մխիթարեանց գրատանը հասցեն։ — Գ. Կարապետ Սարգիս, Զուխարի խանը, Պ. Ղազանչանց տունը։ Պէյոգլու, Երուսաղէմի փանդոկ, Մխիթարեանց գրատանը հասցեն։ Գալատիա, Գոնարի պ խանը, Մուսա Հնանը Պ. Բարեկիրթ տունը։ — Դ. Զմիւռնիոյ. Նէնի Մարտիրոս, Մխիթարեանց վանատունը։ — Թրեստ ու Հռոմ, Նիկոլայ Մխիթարեանց վանատունները։ — Իսկ ուրիշ քաղաքներն առաքելու ազգերը՝ աս տեղերէն տեղուն հետ կրնան թղթակցիլ։

ԴՐԱՄԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ ԼԻՒՐԱՑԻՔԸ

ՎԻԵՆՆԱ, ՅՈՒՆԻՍԻ 22

Ամստերդամ 100 ընթացիկ թալէր՝	248¼	արծ.	ֆիորին	2 տոկոս
Ուիսպուրգ ընթացիկ 100 ֆիորին՝	119¾	,,	,,	½ ,,
Լիվորնոյ 300 Գոսկան. լիրա՝	119	,,	,,	2 ,,
Լոնդոն 1 փունտ ոսկերանց՝	12	,,	,,	1 ,,
Համբուրգ 100 պանգոյ թալէր՝	264	,,	,,	2 ,,
Ջենովա 300 նոր լիրա Բիեմ.	139	,,	,,	2 ,,
Մարսիլիա 300 ֆրանք՝	140¼	,,	,,	2 ,,
Միլանոյ 300 Աւստրիական. լիրա՝	—	,,	,,	2 ,,
Փարիզ 300 ֆրանք՝	141	,,	,,	2 ,,
Ֆրանքֆուրտ առ Մայն 120 ֆիորին.	119½	,,	,,	3 ,,
Պոլիս (Գուծիս 18-ի) 374—376 փարայ՝		,,	,,	31 որ։